

TYÖIKÄISTEN MONIAMMATILLISEN KUNTOUKSEN KEHITTÄMINEN ROVANIEMELLÄ

Työttömien terveyshankkeen hyvät käytännöt

Anna Sorro (10980)

Elämänvaiheiden murrokset ja sosiaaliset ongelmat

sosiaalityön kohteena / SSOS0206

Syksy 2011

Sosiaalityö

Lapin yliopisto

Suvi Tuomikoski-Koukkula

aalamatt@ulapland.fi

SISÄLTÖ

- 1) Tausta: Rovaniemen kaupungin kehittämistehtävä Pakasteessa
 - 2) Konteksti: moniammatillisuus
 - 3) Työttömien terveyshankkeen hyvät käytännöt ja caset Oulu & Sastamala
- *Seminaarityön tarkoituksena tuottaa Rovaniemen kaupungin työntekijöille tietoa hyvistä moniammatillisista käytännöistä työikäisten kuntoutuksessa*

TAUSTA

- Sosiaalipalveluiden ja terveydenhuollon yhteistyö epäsystemaattista Rovaniemellä
- Tavoitteena kehittää moniammatillista yhteistyötä työikäisten kuntoutusprosessissa
 - 1.1.2012 alkaen sosiaalityöntekijän, toimintaterapeutin ja lääkärin yhteistyökokeilu

Miten asiakas tulee parhaiten autetuksi?

Kuvan lähde: Lapin Letka -hanke (ESR).

MONIAMMATILLISUUDESTA

- Ajan henki korostaa moniammatillista yhteistyötä, MUTTA palvelut on sektoroitu hoitoa vaativien ongelmien mukaisesti
 - Asiakaslähtöinen joustava viranomaisyhteistyö on ainakin vielä palvelujärjestelmässä kapeaa reuna-aluetta

Suurin osa verkostotyöstä tehdään ottamalla asiakas huomioon kokonaisvaltaisesti!

MONIAMMATILLISUUDESTA

- Koska suuri osa asiakkaista on moniongelmaisia, näyttävät he itsestään viranomaisille eri puolia sen sijaan, että heidän tilannettaan kyettäisiin aina käsittelemään kokonaisvaltaisesti
 - Viranomaisverkosto voi olla asiakaan rakentamana ikään kuin olemassa, mutta eri toimijoiden kesken ei välttämättä ole vuorovaikutusta
 - ”Yksiongelmaiset” asiakas-työntekijä –kohtaamiset ja palveluratkaisut

MONIAMMATILLISEN TYÖN LÄHTÖKOHDAT

- Yhteinen kieli ja toimintakulttuuri
- Jokaisen ammattiryhmän erityisosaamisen tunnustaminen
- Yhteisen perustehtävän määrittäminen
- Yhteiset säännölliset kokoontumiset, jolloin rakentuu luottamus toisiin

MONIAMMATILLISEN TYÖN LÄHTÖKOHDAT

- Asiantuntijoiden rooli oman alan erityisasiantuntija säilyy, mutta yhteistoiminta ja dialogi muuttavat asiantuntemuksen vain yhdeksi sosiaalisen todellisuuden rakennuspalikaksi
- Asiakaslähtöisyyden kannalta on tärkeää, että asiakkaan kertomukset omasta tilanteesta otetaan vuoropuheluun tasavertaisina näkökohtina tilannetta määriteltäessä

SOSIAALINEN VS. LÄÄKETIETEELLINEN ASIAANTUNTIJUUS

- Sosiaalityössä asiakkaan elämäntilanne ja suhde ympäröivään yhteiskuntaan nähdään kokonaisuudessaan
 - Esim. yksilölle tärkeät ihmissuhteet, terveys- ja työllisyystilanne sekä kyky osallistua yhteiskuntaan
 - Ongelman muodostumiseen ovat voineet vaikuttaa yksilöstä riippumattomat seikat
- Lääketieteellinen asiantuntijuus: fyysinen ja psyykkinen terveys

TYÖTTÖMIEN TERVEYSHANKE

- Tavoitteena yhdistää terveyspalvelut työttömien työllistämis- ja kuntoutumisprosesseihin
 - Terveystarkastusten avulla interventiot osataan kohdentaa tarkoituksenmukaisesti ja oikea-aikaisesti
- Kohderyhmänä pitkäaikaistyöttömät, pitkään työttömänä olleet henkilöt ja vaikeasti työllistyvät henkilöt
 - Asiakkaan tulivat hankkeeseen mukaan TYP:n, työvoimatoimistojen, kuntien sosiaalitoimen ja kolmannen sektorin kautta
- 17 alueellista osahanketta
- Koordinoija STAKES

SUOSITUKSET JA HYVÄT KÄYTÄNNÖT

1) Palvelukokonaisuuksiin
liittyvä tiedonvaihto

2) Verkostoituminen
väliaikaisten toimijoiden
kanssa

3) Tietojärjestelmät ja
asiakasta koskevien
tietojenvaihto

4) Yhteistyö ja
moniammatilliset
tapaamiset

5) Palvelujen saatavuus ja
jatko-ohjaus

6) Asiakkaan
osallistuminen,
sitouttaminen ja
motivointi

I) Palvelukokonaisuuksiin liittyvä tiedonvaihto

= palveluprosessi, toimijat, työtavat, työvälineet, resurssit

- Oleellista tietää, mitä muilla sektoreilla tehdään ja millaisia palveluja voidaan järjestää ja tarjota
 - Esim. terveydenhuollon työntekijät tuntevat melko huonosti TYP:n toimintaa
- Ei vain toimintakäytännöistä sopiminen, vaan eri ammattilaisten välinen jatkuva tiedonvaihto
- Toimijat tutuksi –päivät (vierailukäynnit, koulutus- ja seminaaritilaisuudet ja moniammatilliset työryhmät, sähköinen palvelukartta)

2) Verkostoituminen väliaikaisten toimijoiden kanssa

- Hankkeet
- Eri paikkakunnilla toimii osittain päällekkäisiä projekteja
 - hankkeiden rajapinnoilla mahdollisuus positiiviseen synergiaan
- Henkilöstön kokema ajanpuute ja projektiväsymys voi rajoittaa yhteistyöhalukkuutta

3) Tietojärjestelmät ja asiakasta koskevien tietojenvaihto

- Eri sektoreilla asiakkaan hoidossa tarvittavat tiedot hyvä koota yhteen
 - Erilaiset tietojärjestelmät rajoittavat sähköistä tiedonsiirtoa ja aiheuttavat päällekkäistä kirjaamista eri järjestelmiin (vrt. TYPPI-tietojärjestelmä)
- Tarvitaan aina asiakkaan suostumus
- Lähetepalaute –paperilomake; työhallinnon/sosiaalitoimen ja terveydenhuollon välillä toimitetaan perustietoja asiakkaan tilanteesta
 - Esim. miksi asiakkaalle on suositeltu terveystarkastusta, millaisia toimenpiteitä/tutkimuksia asiakkaan kohdalla on jo tehty
- Ongelmia: esim. perusterveydenhuollossa ei tiedetä työhallinnon ostamista terveystutkimuksista, lääkärit eivät huomaa kirjoittaa työttömälle sairauslomaa jne.

4) Yhteistyö ja moniammatilliset tapaamiset

- Hyvä mahdollisuus kokonaisvaltaiseen asioiden suunnitteluun ja hoitoon
- Tietoisuus moniammatillisesta verkostosta auttaa työttömän asioiden eteenpäinviennissä
- Myös asiakas mukana
- Ongelma: esim. lääkäri tutkii ja hoitaa asiakkaan vaivaa ja lähettää jatkotutkimuksiin ilman kokonaissuunnitelmaa siitä, miten saatuja tietoja käytetään työkyvyn kokonaisarvioinnissa
 - tehdyt toimet ei saa jäädä yksittäisiksi

5) Palvelujen saatavuus ja jatko-ohjaus

- Työterveyshuollon erikoislääkärin vastaanottoaikoja ostopalveluna työterveyshuollossa
- Myös sairaanhoitajat ja terveydenhoitajat ottavat vastaan masentuneita asiakkaita terapeutiksi keskusteluihin
- Pitkäaikaistyöttömien terveydenhoitajien kouluttaminen ja sosionomien kouluttaminen depressiokouluohjaajiksi (työpariksi)
- Terveystarkastusten jatkuvuus riskiasiakkaiden kohdalla
 - Käytäntö osoittanut, että ajanvaraukset jäävät asiakkaan toimesta tekemättä jatkossa

5) Palvelujen saatavuus ja jatko-ohjaus

- Ihanteellista olisi, jos terveydenhoitaja työskentelisi syrjäytyneiden tai syrjäytymisuhan alla olevien asiakkaiden parissa ennaltaehkäisevässä terveystarkastuksessa
 - Esim. kansantautien ennaltaehkäisy ja terveystarkastukset
- Välityömarkkinoiden luominen mahdollistaisi asiakkaiden jatko-ohjauksen nykyistä paremmin
 - Osa asiakkaista ei selviydy nykyisillä työmarkkinoilla tai edes tuetuilla työmarkkinoilla
- Terveystarkastuksiin olisi hyvä liittää työpaikkoihin tehtävät työpaikkakäynnit, jossa työympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta peilataan työntekijän terveyteen ja työkykyyn

6) Asiakkaan osallistuminen, sitouttaminen ja motivointi

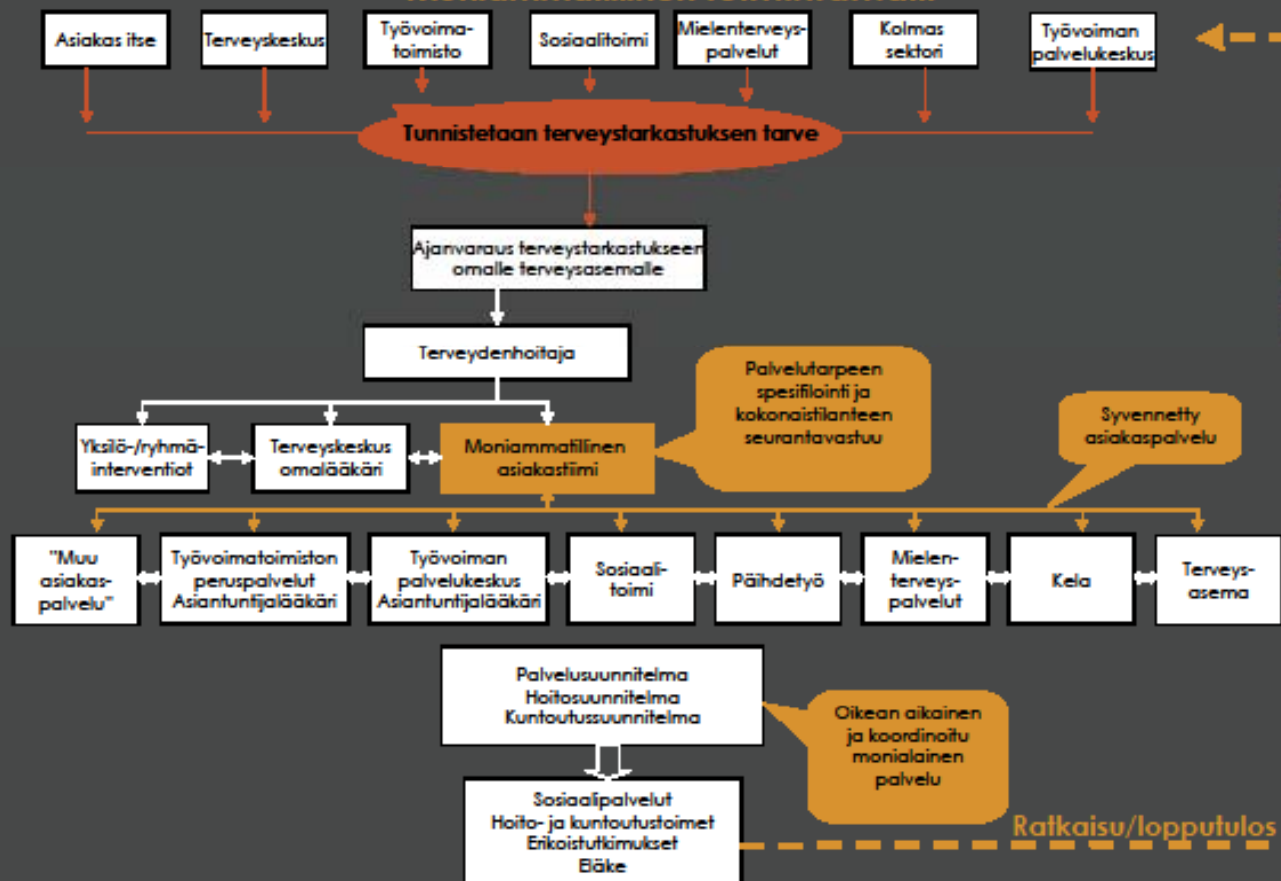
- Viranomaisten asenteiden tarkastaminen; työtön ei välttämättä itse ole aiheuttanut tilannettaan
- Palvelujärjestelmän pitää viestiä välittämisestä - asiakkaan motivointi!
 - Olennaista asiakkaan tavoittamisen ja jatkoaikojen käytön kannalta
 - Asiakkaan osallistumista voidaan lisätä mm. soittamalla asiakkaan perään, varaamalla jatkoajat terveystarkastuksen yhteydessä viranomaisen toimesta, viranomaisten välisellä saattaen vaihdolla jne.
 - Varatuista ajoista muistuttaminen ja kulkuyhteyksien järjestämisessä tukeminen
- Asiakkaan elämäntilanteen ymmärtäminen ja palvelujen räätälöiminen asiakaslähtöisesti
 - Esim. ryhmätoiminnan sisältöjen houkuttelevuus ja toiminnan laatu
- Asiakkaiden ymmärtämis- ja hahmottamisvaikeuksien huomioiminen
 - Palveluohjauksellinen työote
- Terveystenhoitaja kiertää terveysasemia, eikä päinvastoin

OULUN MONIAMMATILLINEN TOIMINTAMALLI

- Pohjautuu pitkäaikaistyöttömien terveydenhuollon hankkeeseen 2007-2009
- Oleellista pitkäaikaistyöttömien terveystarkastukset ja moniammatillinen verkostotyö
 - jalkautettu kaikille Oulun kaupungin terveysasemille
 - yhteinen moniammatillinen verkostotyön aika joka kuukauden viimeinen tiistai klo 14.00-16.00
- Mallin kuvaus: terveystarkastuksen tarpeen tunnistaminen, ajanvaraus terveydenhoitajalle, josta ohjautuminen yksilö- tai ryhmäinterventioihin, lääkärin vastaanotolle tai moniammatilliseen asiakastiimiin. Syvennetyn asiakaspalvelun jälkeen ratkaisu/lopputulos

Pitkäaikaistyöttömän terveyden ja työkyvyn edistäminen Oulun kaupungissa

Moniammatillinen toimintamalli

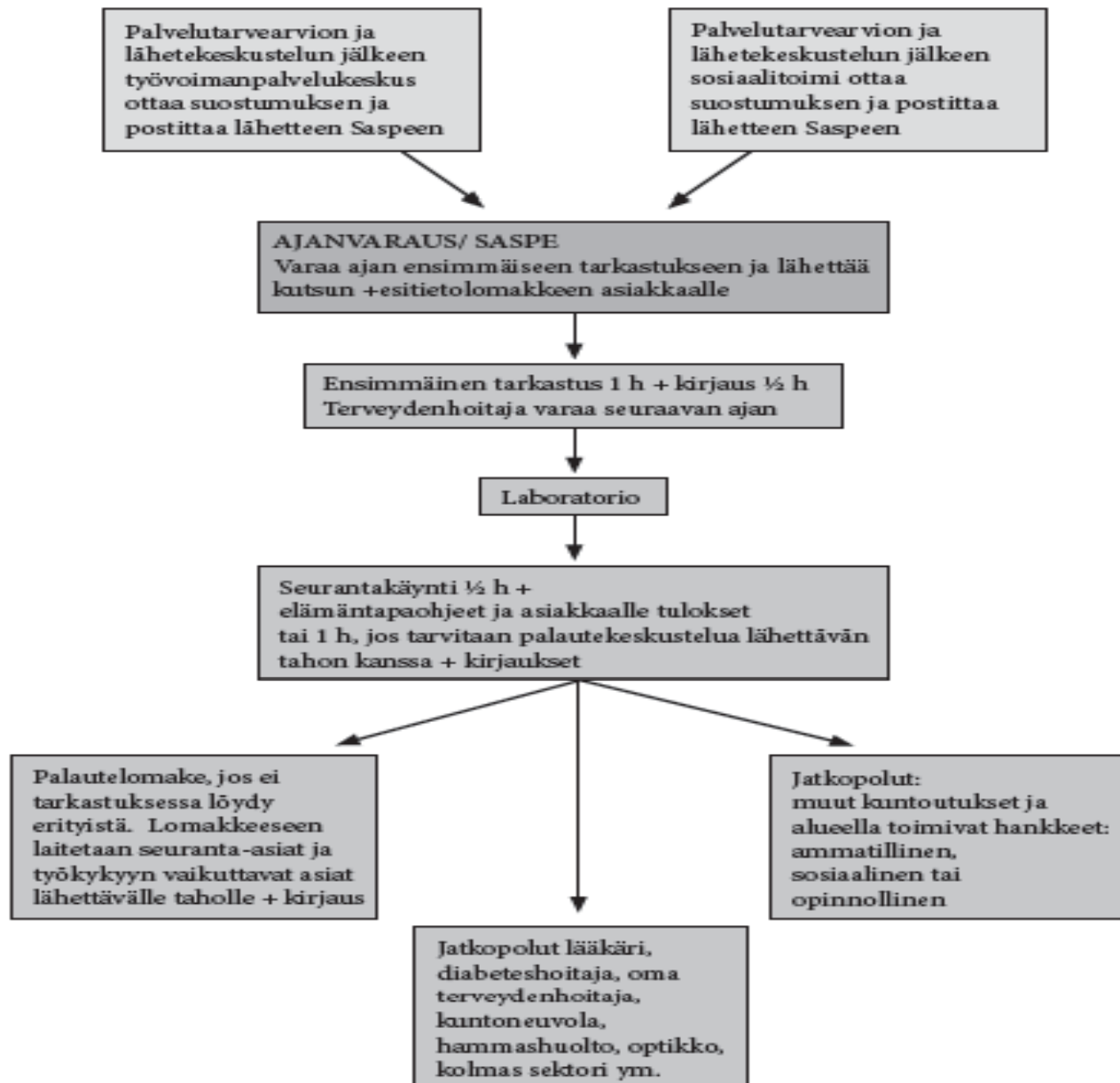

Toimintamallilla edistetään pitkäaikaistyöttömien terveydentilaa ja hyvinvointia, toiminta- ja työkyvyn paranemista, työllistymistä sekä syrjäytymisen vähenemistä. Olennaista toiminnassa on pitkäaikaistyöttömien terveystarkastukset ja moniammatillinen verkostotyö. Toimintamallilla lisäämme terveyden ja hyvinvoinnin tasa-arvoa kaikille oululaisille pitkäaikaistyöttömille.

PITKÄÄN TERVEENÄ SASTAMALASSA -HANKE

- Palvelutarvearviointi, jonka jälkeen asiakkaan mahdollinen ohjaaminen terveystarkastukseen työvoiman palvelukeskuksen, työ- ja elinkeinotoimiston tai sosiaalitoimen läheteellä
- Palautekeskustelu, jonka tarkoituksena moniammatillisesti pohtia asiakkaan kanssa tarvittavia jatkotoimia/kuntoutuspolkuja olemassa olevasta palvelutuotannosta
 - mukana lähettävä taho
 - järjestetään terveydenhoitajan luona

**PITKÄAIKAISTYÖTTÖMÄN TERVEYSTARKASTUS 1.1.2009 alkaen
SASTAMALASSA**

KOKEMUKSIA SAVOTASTA

- Käytännönläheisyys plussaa → pääsi perehtymään siihen, miten asioita todella hoidetaan kentällä
- Haasteellista!
- Tehtäväksi anto & perehdytys aiheeseen (mitä on jo tehty) olisi ehkä voinut olla hieman kattavampaa kaupungin toimesta
- Antoi realistisen kuvan hanketoiminnan luonteesta
 - Toimijoiden sitoutuminen + käynnistysvaiheen hitaus

LÄHTEET

- Hietava, Hanna 2009/23: Pitkään terveenä Sastamalassa –hanke. Teoksessa Sinervo, Leini (toim.): Pitkäaikaistyöttömien terveyshanke. Kehittämisvaiheen loppuraportti ja paikalliset toimintamallit, 84-90.
- Karjalainen, Vappu 1996: Verkoston lupaus. Tutkimus aikuisasiakkaan palveluverkoston rakentumisesta. Stakes Tutkimuksia 68, Helsinki.
- Lahtela, Lea 2004: Sosiaalityöntekijän jännitteinen työprosessi. Teoksessa Niskala, Asta (toim.): Sosiaalityön paikallisten käytäntöjen mallinnus 2004. Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus, Oulu, 58-74.
- Mönkkönen, Kaarina 1996: Asiantuntijasta asiantutkijaksi. Teoksessa Metteri, Anna (toim.): Moniammatillisuus ja sosiaalityö: sosiaalityön vuosikirja 1996. Oy Edita ab, Helsinki, 51-66.
- Oulun kaupunki 2011. Oulun kaupungin internetsivusto. Noudettu 26.11.2011.
- Pitkäaikaistyöttömien terveydenhuollon hankkeen loppuraportti Oulun kaupungissa 15.8.2007-28.2.2009.
- Pitkäaikaistyöttömien terveyshanke. Kehittämisvaiheen loppuraportti ja paikalliset toimintamallit 23/2009. Teoksessa Sinervo, Leini (toim.). STAKES.
- Seikkula, Jaakko & Arnkil, Tom Erik (2009). Dialoginen verkostotyö. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki. 1. painos 2005, Tammi.
- Sorro, Anna (2011): Sosiaalityöntekijän asiantuntijuus päihdetyössä. Tutkivan sosiaalityön seminaarityö.
- Työttömien terveyshankkeen väliraportti 2/2008. Teoksessa Sinervo, Leini (toim.). STAKES.